

Toplum ve Sosyal Hizmet

ISSN: 2147-3374 / E-ISSN: 2602-280X

Derleme Makalesi / Review Article

Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminde Program Akreditasyonu Üzerine Genel Bir Değerlendirme

A General Evaluation on Program Accreditation in Social Work Education in Türkiye

Kamil ALPTEKİN¹, S. Sedat TÜRKERİ²

¹ Prof. Dr., Bağımsız araştırmacı,
kalptekin@yahoo.com
ORCID 0000-0002-2306-2955

² Sosyal Hizmet Uzmanı, Emekli
ssturkeri@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6025-9562

Başvuru: 07.11.2024

Kabul: 23.11.2025

Atıf:

Alptekin, K. ve Türkeri, S. S. (2026). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde program akreditasyonu üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 37(1), 321-340. DOI: 10.33417/tsh.1581281

ÖZ

Kalite güvencesinde bir değerlendirme aracı olarak akreditasyon, ülkemizde COVID-19 Pandemisi sonrasında giderek daha fazla ilgi görmeye başlamıştır. Günümüzde üniversitelerdeki pek çok bölüm kalite güvencesi ve akreditasyon süreçlerine odaklanmakta ve program akreditasyonu alabilmek için yoğun bir şekilde çaba harcamaktadır. 2000’li yılların ortasından itibaren ülkemizde akademik alt yapısı hazırlanmadan hızla açılan bölümlerle birlikte sosyal hizmet eğitiminde bir dağınıklık ve savrulma gözlenmiş; bu durum eğitimin niteliğini olumsuz şekilde etkilemiştir. Bu tablonun önüne geçmek adına program akreditasyonu sürecinin başlatılması ve yaygınlaştırılması başlıca hedeflerden biri olmuştur. Ancak sürecin ağır bir tempoda ilerlediği ve çok az sayıda program akreditasyonuna ulaşıldığı görülmüştür. Bu çalışmada Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin program akreditasyonu açısından mevcut durumu ortaya konularak genel bir değerlendirmesinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışmada; sürekli iyileşme, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine dayanan kalite güvencesi ve akreditasyon süreci tanıtılmış, sosyal hizmet eğitiminde program akreditasyonunun temel özelliklerine ve Türkiye’deki mevcut durumuna değinilmiş, sonuç bölümünde program akreditasyonunun geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve hızlandırılmasına yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kalite güvencesi, akreditasyon, program akreditasyonu, sosyal hizmet eğitimi

ABSTRACT

Accreditation as an evaluation tool in quality assurance has gained increasing attention after the COVID-19 pandemic in our country. Today, many departments in universities focus on quality assurance and accreditation processes and make intensive efforts to obtain program accreditation. Since the mid-2000s, disorganization and instability have been observed in social work education in Türkiye, as departments have opened rapidly without a prepared academic infrastructure; this situation has also negatively affected the quality of education. To overcome this problem, initiating and expanding the program accreditation process has been one of the main goals. However, it can be observed that the process has progressed at a slow pace, with only a few program accreditations having been achieved. This study aims to provide a general evaluation of social work education in Turkey by revealing the current situation regarding program accreditation. In the study, the quality assurance and accreditation process based on the principles of continuous development, transparency, and accountability was introduced; the basic features of program accreditation in social work education and the current situation in our country were mentioned; and some suggestions for the development, dissemination, and acceleration of program accreditation were included in the conclusion section.

Keywords: Quality assurance, accreditation, program accreditation, social work education

GİRİŞ

Günümüz yükseköğretimde giderek daha fazla gündemde yer tutan ‘uluslararasılaşma’, ‘küresel rekabet’, ‘üniversiteler arasındaki öğrenim hareketliği’ ve ‘üniversite sıralamaları’ kaliteye yönelik ilgiyi artırmaktadır. Yükseköğretim kurumunun kalitesini ispatlaması, günümüzün küresel rekabet ortamında ayakta kalabilmek için önemli görülmektedir (Bakioğlu ve Ülker, 2015; Kaygusuz, 2023). Bu çerçevede kalite güvencesine ve yeterliliklere dayalı eğitim programlarının hazırlanması eğitim kurumlarının ortak amaçlarından biri haline gelmiştir. Ulusal eğitim programlarının standardize edilerek akreditasyonuna yönelik çalışmalar ile birlikte eğitim kurumlarının içinde bulunduğu koşullar (insangücü, ekonomik, sosyal ve çevresel faktörler vb.) bu amaca ulaşmada belirleyici olabilmektedir. Bu durum her eğitim kurumunda olduğu gibi üniversitelerin sosyal hizmet eğitimi veren tüm bölümleri için de geçerlidir.

Kavramsal olarak ‘akreditasyon’ basit anlatımıyla bir kuruluşun bir organizasyonun, bir eğitim programının, tarafsız, yetkin, akredite kuruluşlar tarafından belli koşullarda ve belli bir süreler için ‘tanınması’, ‘kabul görmesi’, ‘kredilendirilmesi’ olarak ifade edilebilir. Akreditasyon kavramının akredite bir bağımsız kuruluş (ajans) tarafından, akademik bir alanda önceden tasarlanmış alana özgü standartların, bir yükseköğretim programında karşılanıp karşılanmadığının ölçülmesi (test edilmesi) ve değerlendirilmesi ile dış kalite güvencesinin sağlanması süreçlerini kapsadığı söylenebilir (Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği, 2018). Akademik gelişme için; sürekli iyileştirme, saydamlık, denetleme ve hesap verebilirlik ilkelerine yaslanan ‘akreditasyon’; kalite güvencesini sağlamak için hem bir amaç hem de araç olma özelliği taşımaktadır (Taşçı ve Lapçın, 2023). Yükseköğretime yönelik dünya çapındaki akreditasyon sistemleri, kurumlar ve programlar tarafından kaliteli eğitim sunma meşruiyetlerini göstermek için kullanılmaktadır (Romanowski, 2022). Akreditasyon mantığı sürekli iyileştirmeye dayalıdır; bir kereye mahsus alınıp ömür boyu geçerli olacak bir belge elbette değildir. Akreditasyon kapsamındaki çalışmalar dönemselidir (Fidan vd., 2022). Bu çalışmalar şüphesiz durağan olmayıp, içinde bulunulan zamanın değişen koşullarına göre uyum sağlayabilme dinamizmini içinde barındırır.

Dünyada yükseköğretim alanında ilk akreditasyon çalışmalarının 18. yüzyılın sonlarına doğru ABD’de başlatıldığı görülmektedir. 1787 yılından 1948 yılına kadar Amerikan Üniversiteler Birliği sürece önderlik etmiştir. Bu yıldan itibaren birçok bölgesel akreditasyon kurumunun sürece dahil olmasıyla yetkili kurum sayısında hızlı bir artış yaşanmıştır. Böylece akreditasyon süreci tek başına bir kurumun uhdesinde olmaktan çıkmıştır. 1970’li yıllara gelindiğinde alandaki çeşitlilik toparlanmaya çalışılmış, 1974-1993 yılları arasında hükümet dışı birer sivil toplum kuruluşu olan Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council on Postsecondary Accreditation), daha sonra da 1993-1997 yılları arasında Yükseköğretim Akreditasyonunun Tanınması Komisyonu (Commission on Recognition of Postsecondary Accreditation) ülke çapında akreditasyon süreçlerini koordine etmişlerdir. 1997 yılında bir sivil toplum kuruluşu statüsünde kurulan Yükseköğretim Akreditasyon

Konseyi (Council on Higher Education Accreditation) halen ABD’de federal düzeyde yükseköğretim akreditasyon süreçlerini koordine etmektedir. Konsey, aynı zamanda eğitim alanlarına göre yetkili akreditasyon kuruluşlarını belirlemektedir (Şendur Atabek, 2023).

ABD’de geliştirilen akreditasyon yaklaşımlarının Anglo-sakson ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkeyi etkilediği söylenebilir. Avrupa ülkelerindeki eğitim akreditasyonu tarihsel süreçlerine baktığımızda kalite güvencesine dayalı akreditasyon sisteminin ortaya çıkartılmasında Bologna Süreci’nin en önemli etken olduğu görülmektedir. Bologna Süreci, yüksek öğrenim alan yeterliliklerinin ve bu yeterliliklerin asgari ölçütlerinin belirlendiği standartlar ile kalite güvencesi temelinde karşılaştırılabilirliği sağlamak için Avrupa ülkeleri arasında tasarlanmıştır. 1999 yılında 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu Bakanlarının imza attıkları Bologna Bildirgesi ile Bologna Süreci resmen başlamıştır (The European Higher Education Area in 2015). Türkiye’de de yükseköğretimde kalite güvencesine yönelik sistematik çalışmaların Bologna Süreci’nden esinlendiğini ve bu sürece dahil olarak hız kazandığı söylenebilir. Türk yükseköğretim sisteminde Şendur Atabek’in (2023) belirttiği gibi akreditasyon çalışmaları görece yeni bir olgudur. Akreditasyonla bağlantılı sistematik çalışmalar 2015 yılında Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun (YÖKAK) kurulmasıyla hayata geçirilmiştir.

Bir sertifikasyon uygulaması olarak yükseköğretim akreditasyonu Aktan ve Gencel’in (2010) belirttiği gibi ‘kurumsal’ ve ‘eğitim programı’ odaklı olmak üzere birbirleriyle doğrudan ilişkili iki boyutta yürütülmektedir. Kurumsal akreditasyon, kurum düzeyinde kaliteyi asgari standartlarda garantilemeyi ve sürekli kılmayı amaçlayan bir akreditasyon sürecidir. Kurumsal akreditasyon sürecinde, yükseköğretim kurumunun yönetsel, öz varlıkları, akademik kapasite durumu bir bütün olarak değerlendirilmesi temel hedeftir. Buna karşılık program akreditasyonu lisans veya lisansüstü bir akademik programa odaklanıp bu programın kapsamına aldığı tüm boyut ve süreçlerin kalite güvencesi ve asgari yeterliliği hedeflediğinin tescil edilmesi şeklinde tanımlanabilir (Aktan ve Gencel, 2010). Şüphesiz program akreditasyonu ile akademik yapıların kurumsal akreditasyonu birbiriyle doğru orantılı bir şekilde ilerleme göstermekte ve birbirini desteklemektedir.

COVID-19 Pandemisi nedeniyle geçici bir dönem hız kesmiş olsa da Türkiye’deki Yükseköğretimde ‘kalite güvencesi ve akreditasyon’ çalışmaları yeniden canlanmıştır. Üniversitelerdeki pek çok bölüm kalite güvencesi ve akreditasyon süreçlerine odaklanmakta ve program akreditasyonu alabilmek için yoğun bir şekilde çaba harcamaktadır. Buna karşılık sosyal hizmet bölümlerinin akreditasyon süreçlerini biraz geriden takip ettiği dikkati çekmektedir. Ülkemizde sosyal hizmet eğitime yönelik kalite güvencesi ve akreditasyon odağında literatüre yansıyan az sayıda çalışmanın olması üzerinde durulması gereken diğer bir konudur. Oysa konuya ilişkin bazı raporlarda ve çalışmalarda (Acar vd., 2016; Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları Revize, 2020; Alptekin, 2021; Ayyıldız, 2021; Sosyal Hizmet Ulusal Eğitim Çekirdek Programı, 2022; Zengin vd., 2023) sosyal hizmet eğitiminde yaşanmakta olan sorunların çözümü noktasında ‘akreditasyon’ başlıca hedeflerden biri olarak gösterilmiş; program akreditasyonunun

sosyal hizmet eğitiminin kaliteli olmasını sağlamak ve niteliğini geliştirmek için önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır. Sosyal hizmet eğitiminde program akreditasyonunu gündemde tutacak ve önemini vurgulayacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Program akreditasyonuna odaklanılan bu çalışmada ülkemizde sosyal hizmet eğitiminin program akreditasyonu açısından genel bir değerlendirmesinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu değerlendirmeye bağlı olarak çalışmanın son bölümünde akreditasyon sürecine ivme kazandırabilme düşünce ve niyetiyle bazı önerilere yer verilmiştir.

Program Akreditasyonu

Program akreditasyonu, bir uzmanlık alanına yoğunlaşan akreditasyon olarak nitelendirilir. Bir yükseköğrenim kurumunda tüm programlar yerine belli program ya da programlara odaklanılır; bunlar kurumdan bağımsız olarak ele alınır (Bakioğlu ve Ülker, 2015). Program akreditasyonu bilimsel araştırma ve uygulama deneyimlerinden yansıyan yeni bilgi, beceri ve yetkinliklerin programa uyarlanmasına; böylece programın yeni gelişmelere uyum sağlanmasına olanak sağlayan bir yapı özelliği taşır. Program akreditasyonu ile her bölümün kendi alanına odaklı, önceden belirlenmiş belli standartlara göre değerlendirilmesi, kalite güvencesinin sağlanması ve eş değerli bölümler arasındaki açıklık ve farklılıkların giderilmesi hedeflenmektedir (YÖKAK, 2024).

Program akreditasyonu sürecinin başlatılmasının ön koşulu, akredite edilmesi düşünülen programa ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde kabul edilmiş standartların ortaya konularak bir temel (çekirdek) eğitim programının belirlenmiş olmasıdır. Bu noktada kritik konu geliştirmesi planlanan programın, akademik ve uygulama boyutlarında ilgili paydaşların doğrudan, yararlanıcıların dolaylı olarak 'temsil yeterliliği' perspektifinde sürece katkı vermeleridir. Geliştirilmesi planlanan eğitim programının sosyal hizmet mesleğinin kapsayıcı doğası gereği taksonomik analiz açısından lisans baz alınarak hazırlanması (Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'nde 6. seviyeye denk düşmektedir) ve böylece lisans programının rasyonel bir çerçeveye yerleştirilmesi (Türkeri, 2023) üzerinde önemle durulması gereken konulardır. Standartlara dayalı geliştirilen program, ulusal ve uluslararası düzeyde sosyal, kültürel ve ekonomik değişiklikler açısından güncellenebilme esnekliğini gösterebilmelidir.

Program akreditasyonunun pek çok yararından söz edilebilir. Her şeyden önce program akreditasyonu sayesinde; programın tanınırlık, tercih edilebilirlik ve saygınlık düzeyi yükselir; iş dünyasının programa güveni artar. Programın sürekli geliştirilmesi, hesap verebilirliği ve şeffaflığı sağlanır. Kuruma bağlılık pekişir, diğer kurumlardaki programlarla denklik ve kredi transferi işlemleri kolaylaşır. Program akreditasyonu yürütülmekte olan eğitim-öğretim programının sahip olduğu güçlü ve zayıf yönlerini, mevcut imkanlarını ve bariyerlerini görmesi; bunlarla birlikte ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapabilmesi için program yürütücülerine yol gösterici bir işlev görebilir.

Program akreditasyonu birbirini etkileyen ve bu etkileşimle ilerleyen çok sayıda faaliyetin (bir dizi görüşme, araştırma, değerlendirme, çalışma gruplarının oluşturulması, yönetilmesi vb.) yerine

getirilmesini kapsayan bir süreç olarak da değerlendirilebilir. Akreditasyon sürecinin başlangıç aşaması daha önce de değinildiği üzere standartlar kümesinin oluşturulmasıdır. Öz değerlendirme, kurum ziyareti, meslektaş değerlendirmesi, akreditasyon kararı ve bulguların yayınlanması bu sürecin diğer adımlarını oluşturur. Bu süreçte yürütülen faaliyetlerde zaman zaman yinelenmeler, geri dönüşler, yeniden güncellemelerle karşılaşılabilir. Bunlar kalite güvencesine dayalı sistematik, uygulanabilir bir eğitim programı alt yapısının oluşturulabilmesi için de önemli aşamalardır. Aşamalar detaylandırıldığında sürecin genel olarak şu şekilde ilerlediği görülmektedir. Standartlar kümesi oluşturulduktan sonra ikinci aşamaya yani öz değerlendirme raporunun hazırlanmasına geçilir. Bu rapor hazırlandıktan sonra başvuru yapılan akreditasyon kurumu tarafından sırasıyla öz değerlendirme raporu ve belgeler incelenir. Programın bileşenleri ve paydaşlarını yerinde incelemek üzere kurum ziyareti gerçekleştirilir. Bu ziyaret çerçevesinde yapılan çok yönlü gözlemler kritik öneme sahiptir. Öğretim elemanları, öğrenciler ve akademik yöneticiler ile görüşmeler yapılır. Ziyareti gerçekleştiren değerlendirme ekibince standartları karşılama durumu ve öneriler rapor edilir. Ekibin raporunda bir eksiklik ya da tutarsızlık not edilmişse ilgili kurum tarafından yanıt verilir. Kurum yanıtı ve ekipten elde edilen kanıtlara göre ilgili mercii karar verir. Bu kararın olumlu olması durumunda bölüm programı akredite edilir.

Eğitim standartları, iç ve dış kalite güvence sistemi, çıktı odaklı yaklaşım ve paydaş katılımı program akreditasyonunun temel bileşenleridir. Program akreditasyonuna hazırlıkta; programın uyum gösterdiği ulusal / uluslararası ölçütler, Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi, YÖKAK dış değerlendirme ölçütleri, ulusal çekirdek eğitim programı (ÇEP) ve ilgili kalite ajansının belirlediği ölçütler göz önünde bulundurulur.

Son yıllarda yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyona ilginin artmasına karşılık süreçte birtakım engellerin bulunduğu, eleştirilerin de arttığı gözlenmektedir. Kalite güvencesi kapsamında tüm ülkelerde görülen ortak engellerin yanı sıra tek bir ülkeye özgü engellerden de söz edilmektedir (Cardoso vd., 2016). Eleştirilerin ise; yükseköğretimin ve bizzat eğitimin yapısındaki karmaşıklık, öğrencilerin farklı öğrenme düzeyleri (Bakioğlu ve Ülker, 2015) öz değerlendirme sürecinde kültürel unsurlar ve sübjektif tutumlar (Veeran, 2013; Cardoso vd., 2016), öğretim elemanlarının bilgi ve motivasyon eksikliği (Cardoso vd., 2016; Alpaydın ve Topal, 2022; Kaygusuz, 2023), standartlaşmanın yaratıcılığı ve özgünlüğü zedeleyeceği düşüncesi (Bakioğlu ve Ülker, 2015) vb. nedenlerden kaynaklandığı öne sürülmektedir. Tüm engellere ve eleştirilere karşın kurumlarda halen sürekli kalite kültürünün gelişmesi ve yaygınlaşması için akreditasyon önemli araçlardan biri olma özelliğini sürdürmekte, yükseköğretimde kalite güvencesine ve akreditasyona olan ilgi devam etmektedir (Romanowski, 2021; Alpaydın ve Topal, 2022). Nitekim konu üzerinde yapılan araştırmalar (Fidan vd., 2022; Alpaydın ve Topal, 2022; Kaygusuz, 2023) süreçte yaşanan çeşitli eksikliklere ve zorluklara karşın akreditasyonun kurumsal itibar sağlayan bir etiket olmanın ötesinde bölümlerin akademik yönden gelişmesini ve güçlenmesine yönelik önemli bir işlev gördüğünü ortaya çıkarmaktadır.

Sosyal Hizmet Eğitiminde Akreditasyon

Sosyal hizmet; gönüllülük ve hayırseverlik motivasyonlarıyla başta yoksullar ve güç durumda yaşayan ailelere yönelik gerçekleştirilen yardım faaliyetlerinin modernleşme ve sanayileşmeye bağlı olarak oluşan ve çoğalan sosyal sorunlar karşısında yetersiz kalmasıyla birlikte ortaya çıkmış bir meslektir (Zastrow, 2008). Müracaatçı sisteminin kendisinden ve/veya çevresel koşullarından kaynaklı, kendisini dezavantajlı bir konuma taşıyan psiko-sosyal nitelikli sorunlarını kanıta dayalı, sistemli ve programlı bir şekilde çözümlemeye ve ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir meslek olarak tanımlanabilir. Segal vd. (2007) vurguladığı gibi sosyal hizmet mesleğinin ayırt edici özelliği diğer disiplinlerden elde ettiği bilgiyi kendi mesleki becerileri, değerleri, etiği ve bilgisiyle bütünleştirdiği eğitiminin içeriğinde görülebilir. Sınıf içi ve pratik çalışmanın birlikteliğine dayanması, süpervizyon desteği ile uygulama ağırlıklı olması, bilgi-beceri ve değerleri içermesi, öğrencinin gelişimi ve değişimini izlemesi, bütünsel ve çıktı odaklı bir yaklaşıma dayanması (Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı –SHUÇEP- 2022) sosyal hizmet eğitiminin özgün yanlarını öne çıkarmaktadır.

SHUÇEP’te sosyal hizmet lisans eğitimi; *“sosyal hizmet eğitim yaklaşımı ve ilkelerinden yeterliliklere, öğrenme içeriğinden öğretim yöntemleri ve ölçme-değerlendirme yöntemlerine, eğitimin uygulama sürecinden değerlendirme sürecine kadar bütün boyutlarıyla, kendi kurumunda yürüttüğü esaslar, yöntemler ve uygulamalar bütünü”* olarak tanımlanmaktadır. Veeran’ın (2013) belirttiği gibi sosyal hizmet eğitiminin öncelikli amacı programlarda kaliteyi ve sosyal hizmet uygulaması için yetkinliğin sağlanmasını güvence altına almaktır. Kalite güvencesine dayalı öğrenme kazanımlarının sağlanması sosyal hizmet eğitiminin ana hedeflerinden birisidir. Sosyal hizmet eğitim ve uygulamalarının ülke düzeyinde niteliğinin korunarak yaygınlaştırılması, uluslararası düzeyde kredi transfer sisteminin yerleştirilerek sürdürülebilirliğinin sağlanması ve sosyal hizmet eğitime yönelik beklentilerin asgari düzeyde karşılanabilmesinin temel yolu elbette sosyal hizmet bölümlerinin kalite güvencesine dayalı akreditasyon sistemine entegre olmaları ile olanaklıdır.

Kalite güvencesine dayalı akreditasyon sürecinde, sosyal hizmet eğitimi ve mesleğinin yeterliliklerine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeydeki yapılan çalışmalarla geliştirilen referans belgeleri ve bu belgelerde belirtilen standartlara dayalı yeterliliklerin taksonomik analizleri program akreditasyonunun temelini oluşturmaktadır (Allen ve Friedman, 2010). Yeterliliklerin analiz süreçlerinde mesleki uygulamaya dayalı deneyimlerden ve araştırmalardan yararlanılması, sosyal hizmet bölümlerinin kalite güvencesine dayalı eğitim programı (müfredat) geliştirmenin yanı sıra ve ulusal ve uluslararası akreditasyon çalışmalarına temel alt yapı oluşturması bakımından da önemli olduğu gayet açıktır.

Sosyal Hizmet Eğitim Programlarının Akreditasyonu İçin Temel Referanslar

Daha önce de değinildiği üzere akreditasyon sürecinin başlatılmasının ön koşulu, akredite edilmesi düşünülen programa ilişkin geniş çevrelerce kabul görmüş standartların ve yeterliliklerin ortaya çıkarılmasıdır. Uluslararası düzlemde bakıldığında sosyal hizmet eğitim standartlarına ilişkin en önemli belge hiç kuşkusuz sosyal hizmet eğitiminin uluslararası düzeyde geliştirilmesi ana teması ile uzun zamandır birlikte faaliyet gösteren ‘Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu’ (IFSW) ile ‘Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği’nin (IASSW) ortaklaşa geliştirdikleri ve 2020 yılında güncelledikleri ‘Sosyal Hizmet Eğitim ve Öğretimi için Küresel Standartlar’ (Global Standards for Social Work Education and Training, 2020) adlı rapordur. Söz konusu standartlar halen uluslararası düzeyde sosyal hizmet eğitim programlarının akreditasyonu süreçlerinde en önemli referans metinlerinden birisi kabul edilmektedir. Bu raporda eğitim standartları biri tüm ülkeleri kapsayacak şekilde zorunlu kategorisinde, diğeri ise her bir programın kendisine özgü olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Raporda standartlar için üç kapsayıcı alan (okul, insanlar ve meslek) belirlenmiş ve bu alanların içinde detaylandırılmıştır.

Bununla birlikte yine IFSW ve IASSW tarafından 2018 yılında ortak hazırlanan ‘Küresel Sosyal Hizmet Etik İlkeler Bildirgesi’ (Global Social Work Statement of Ethical Principles), IFSW tarafından 1996 yılında yayınlanan ‘İnsan Hakları’ (Human Rights) ve 2016 yılında yayınlanan ‘Sosyal Koruma Sistemlerinde Sosyal Hizmetin Rolü: Evrensel Sosyal Koruma Hakkı’ (The Role of Social Work in Social Protection Systems: The Universal Right to Social Protection) diğer önemli referans belgeleri arasında yer almaktadır. Üzerinde mutabık kalınan bu belgeler akreditasyon sürecinde temel mesleki yeterliliklere ilişkin çerçeveyi belirlemeleri ve rehberlik etmeleri bakımından önemlidir.

Küresel Sosyal Hizmet Etik İlkeler Bildirgesi’nin (2018) giriş bölümünde Bildirgenin; sosyal hizmet uzmanlarının sürekli tartışma, kendi üzerine düşünme, belirsizliklerle başa çıkma istekliliği ve etik sonuçlara ulaşmak için etik açıdan kabul edilebilir karar alma süreçlerine dahil olma süreçleri yoluyla mümkün olan en yüksek etik uygulama standartlarına yönelik isteklerini kolaylaştırmak için tasarlandığı ifade edilmiştir. Bildiride etik ilkeler aşağıda belirtildiği üzere dokuz başlık altında verilmiştir:

- 1- İnsanlığın doğuştan sahip olduğu onurun tanınması,
- 2- İnsan haklarının teşvik edilmesi,
- 3- Sosyal adaletin teşvik edilmesi,
- 4- Self-determinasyon hakkının teşvik edilmesi,
- 5- Katılım hakkının teşvik edilmesi,
- 6- Gizlilik ve mahremiyete saygı
- 7- İnsana bütüncül bakış açısıyla bakmak,
- 8- Teknoloji ve sosyal medyanın etik kullanımı ve
- 9- Meslekle bütünleşme Bu ilkelerin her birinin ayrı ayrı değil, birbirleriyle ilişkili olduğu özellikle vurgulanmıştır.

İnsan Hakları (1996) belgesi sosyal hizmet uzmanlarının insan hakları temel felsefesine bağlılığının bir göstergesi olarak da okunabilir. Bu belgede evrensel insan hakları öğretisi ile bağlantılı sosyal hizmet uzmanlarının bireysel ve toplumsal sorunları olan insanlara yardım etme sorumluluklarını yerine getirirken edindikleri deneyimlerden oluşturdıkları 11 temel ilkeye yer verilmiştir. Belgede sosyal hizmet uzmanlarının bu temel ilkelere bağlı kalarak insan gelişimine hizmet etmeleri beklentisi dile getirilmekte; bahse konu ilkelerin sosyal hizmet mesleğine dünya çapında insan hakları davasını ilerletme konusunda özel bir sorumluluk yüklediğinin altı çizilmektedir (Human Rights, 1996).

‘Sosyal Koruma Sistemlerinde Sosyal Hizmetin Rolü: Evrensel Sosyal Koruma Hakkı’ adıyla IFSW tarafından hazırlanan ve yayınlanan bir diğer belgede söze sosyal güvenliğin, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi’nde yer alan bir insan hakkı olduğu vurgusuyla başlanmıştır. Belgede, devletlerin tüm vatandaşlarına asgari düzeyde refah ve sosyal destek sağlamakla yükümlü oldukları, hükümetlerin ulusal sosyal koruma sistemlerini nasıl tasarlayacakları ve düzenleyecekleri konusunda özgür oldukları vurgulanmaktadır. IFSW 2014 Genel Kurulu’nda ‘Sosyal Koruma Zemininde Sosyal Hizmetin Rolü’ konusunda bir IFSW politikası oluşturulması için verilen önerenin ardından hazırlanan bu politika belgesi iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm, tüm insanların yetkin sosyal koruma sistemlerine erişiminin sağlanması ihtiyacını ele almaktadır. İkinci bölüm ise bu sistemlere dahil olan kişilerle çalışan sosyal hizmet uzmanlarının rolünü açıklamaktadır. Her iki bölüm de sosyal hizmet anlayışının sosyal refahı ve sosyal korumayı dönüştürücü kılan; olumlu ekonomik sonuçlara, daha sürdürülebilir, istikrarlı, dirençli ve uyumlu toplumlara yol açan daha geniş bir sosyal kalkınma modeli bağlamına yerleştirdiğini ileri sürmektedir (The Role of Social Work in Social Protection Systems: The Universal Right to Social Protection, 2016). Bunlarla birlikte sosyal hizmet lisans programının Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’nde 6. Seviyede belirtilen asgari ortak bilgi, beceri ve yetkinlikleri kapsamı gerektiğinden ‘Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’ de akreditasyon sürecinin önemli bir referans kaynağını oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet mesleği ve eğitiminin Anglo-Sakson ülkelerinde (örneğin; Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere Kanada, Avustralya Yeni Zelanda) ve bazı Kıta (Kara) Avrupası ülkelerinde (Örneğin Fransa, Almanya, İtalya, İspanya) gelişmişlik düzeyinin daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bu ülkelerde diğer alanlarda olduğu gibi sosyal hizmet alanında da kalite güvencesi ve akreditasyon işlemleri genellikle tek bir kurumun çatısı altında yürütülmektedir. Örneğin Anglo-Sakson ülkelerinden biri olan Amerika Birleşik Devletleri’nde sosyal hizmet eğitimi temsil eden ulusal birlik 1952 yılında kurulan Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi’dir (Council on Social Work Education -CSWE). Üyeleri arasında 900’den fazla akredite edilmiş lisans ve yüksek lisans dereceli sosyal hizmet programı bulunmaktadır. CSWE, gerçekleştirdiği birçok faaliyeti ile kaliteli sosyal hizmet eğitimi desteklemekte ve sosyal hizmet uzmanlarına mesleki gelişim fırsatları sunmaktadır. CSWE’nin Akreditasyon Kurulu, Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi tarafından

Amerika Birleşik Devletleri'nde sosyal hizmet eğitimi için tek akreditasyon kurumu olarak tanınmaktadır (CSWE, 2024). CSWE sosyal hizmet programlarının akreditasyonunda kendi bünyesinde geliştirdiği ve 2022 yılında güncelleştirdiği Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartları (EPAS) Raporunu baz almaktadır. Sosyal hizmet eğitiminin yeterlilik temelli eğitim olduğu vurgusu bu raporda öne çıkarılmış; hedeflenen yeterlilikler dokuz maddede toparlanmıştır (Alptekin ve Türkeri, 2023). İngiltere'de eğitim standartlarını düzenleyen ve denetleyen ulusal kurum 'Social Work England'dır. Bu kurum eğitim-öğretim standartlarını ülkede faaliyet yürüten tüm eğitim ve öğretim sağlayıcılarıyla (paydaşlarıyla) birlikte geliştirmektedir. 2021 yılında güncellenen standartlar sadece lisans ve yüksek lisans düzeyini değil tam ve yarı zamanlı kursları da kapsamına almaktadır. Social Work England'ın eğiti-öğretim standartları altı kategori (kabul, öğrenme ortamı, kurs yönetişimi, yönetimi ve kalitesi, müfredat değerlendirmesi, öğrencilerin desteklenmesi, kayıt yaptırabilmek için başvurulacak yeterlilik düzeyi) için düzenlenmiştir (Guidance on the qualifying education and training standards, 2021).

Anglo-Sakson ve Kıta Avrupası kapsamı dışında kalan halihazırda çoğu sosyal hizmet programı Batılı sosyal hizmet akreditasyon çerçevelerine ve kalite güvence süreçlerine göre değerlendirilmektedir. Bu uygulama belirli bağlamlarda uygun olabilirken, Örneğin Arap dünyası gibi gelenek ve kültür farklılığı bulunan ülkeler için daha özgün bir referans çerçevesi gereklidir. Kültürel yeterlilik ve profesyonellik arasındaki dengeyi bulmak bu noktada önem kazanmaktadır. Gelenek ve kültür; sadece eğitim ve uygulama için değil, aynı zamanda kalite güvencesi ve akreditasyon için de ideolojik bağlamin arka planını hazırlar. Sosyal hizmet programlarının küresel akreditasyonlarına hızlı bir bakış; dinamik bir müfredatı neyin oluşturması gerektiği, gerekli kaynaklar, ideoloji, idari ihtiyaçlar, süreçler ve programların yapısı hakkında yoğun akademik tartışmalar ortaya koymaktadır. Tüm bu kriterlerin akreditasyon koşullarını karşıladığı düşünüldüğünde, farklı sosyo-kültürel bağlamlarda evrensel olarak sunulan sosyal hizmet programlarının müfredatında farklılıklar olması için hala geniş bir fırsat vardır (Veeran, 2013).

Türkiye'de Durum

Tarihsel süreçten baktığımızda, ülkemizde sosyal hizmet eğitiminde standart ve yeterliliklerin belirlenmesine yönelik çalışmaların 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi'nin kuruluşuyla birlikte başladığı görülmektedir. Sosyal Hizmetler Akademisi'nin açıldığı yıllarda eğitim programı, Birleşmiş Milletlerin (BM) sosyal hizmet eğitim danışmanları ile Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü öğretim üyelerinin katıldığı bir kurul tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan bu eğitim-öğretim programı uluslararası standartlara uygun bulunmuş, bunun sonucu olarak 1965 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi, Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği'ne üye kabul edilmiştir (Kut, 2005).

Sosyal Hizmetler Akademisi ile başlayan ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulu ile devam eden eğitimde izlenen müfredatta zaman zaman değişikliklere gidilmiştir. Karataş ve Erkan'ın (2005) belirttiğine göre; başlangıcından itibaren müfredatlar uluslararası standartlar çerçevesinde

geliştirilmeye çalışılmış, özellikle mesleki uygulamalarda Uluslararası Sosyal Hizmet Okullar Birliği standartları temel alınmış, izleyen yıllarda Sosyal Hizmetler Yüksekokulu'nda yürütülen eğitim programında dört kere köklü değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

2006 yılından itibaren Türkiye'de akademik altyapısı hazırlanmadan, plansız bir şekilde çok sayıda yeni sosyal hizmet bölümlerinin açılması ve giderek bu sürecin ivme kazanması ile sosyal hizmet eğitiminin niteliksel olarak gerilemesine yol açabilecek pek çok durumla karşılaşılmış; bu nedenle eğitim programlarının (müfredat) uluslararası standart ve yeterlilikler çerçevesinde geliştirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Acar vd., 2016; SHUÇEP, 2022).

Ülkemizde sosyal hizmet eğitiminin başladığı 1961 yılından itibaren eğitim programlarına yönelik doğrudan standart ve yeterlilikleri geliştirmeyi temel alan ulusal düzeyde kapsayıcı çalışmalar ancak 2010'lu yıllardan itibaren başlatılabilmektedir. Önceki süreç daha çok uluslararası standartlara ve yeterliliklere 'uyum' noktasında yoğunlaşmıştır. 2010 yılından bugüne değin ülkemizde sosyal hizmet eğitiminde kalite güvencesi ve akreditasyon bağlamında yapılan çalışmaların ilki 2011 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından başlatılan ve Bologna Sürecinde Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulmasına yönelik çalışmalar kapsamında yapılan 'Sosyal Hizmetler Temel Alanı Yeterlilikleri' çalışmasıdır. Bu doğrultuda farklı yıllarda ve farklı başlıklar altında dört çalıştay gerçekleştirilmiştir. Ulusal sosyal hizmet eğitim-öğretim standartları 2018 yılında hazırlanmış, 2020 yılında revize edilmiştir. 2018 yılında hazırlıklarına başlanılan SHUÇEP ise 2020 yılında tamamlanmış; 2022 yılında YÖK'ten onay almıştır (Alptekin ve Türkeri, 2023).

2015 yılında Sosyal Hizmet Okulları Derneği'nin (SHOD) kurulmasıyla önemli bir aşamaya geçilmiş, bu dernek kanalıyla sosyal hizmet eğitiminde kalite güvencesine dayalı akreditasyon çalışmaları için alt yapı oluşturma çalışmaları hızlandırılmıştır (Zengin vd., 2023). SHOD bünyesinde 2017 yılında sosyal hizmet lisans ve lisansüstü programlarının akreditasyon süreçlerini yönetmekten sorumlu olacak Sosyal Hizmet Programları Akreditasyon Birimi'nin kurulmuş olması çok önemli bir adımdır. Her ne kadar henüz gerçekleşmemişse de nihai hedef YÖKAK tarafından yetkilendirilmiş bir ulusal akreditasyon kuruluşu olabilmektir. SHOD halen tüzüğünde belirtildiği şekilde; "sosyal hizmet eğitim ve öğretiminin sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı temelinde uluslararası standartlar doğrultusunda nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına katkı sağlamayı" amaçlamakta; bu doğrultuda bir dizi faaliyet yürütmektedir. Bahse konu faaliyetler sayesinde sosyal hizmet eğitiminde kalite güvencesi ve akreditasyon sürecini canlı tutmaya çalışan SHOD'un en büyük katkılarından birisi de sosyal hizmet lisans eğitim kurumlarının programlarını geliştirirken 'asgari' olarak esas alacakları bir çerçeve program olan SHUÇEP'in (2022) hazırlanmasını teşvik etmiş ve kaynak sağlamış olmasıdır.

Türkiye'de 2024 yılı itibarıyla ikisi açık öğretim, biri uzaktan öğretim ve diğerleri örgün (yüz yüze) şekliyle eğitim-öğretim faaliyeti yürüten toplam 77 sosyal hizmet lisans programı vardır. Bu

programların ancak altısı akredite olmuştur. Hem ulusal hem de uluslararası minimum standart ve yeterlilik çalışmaları bulunmasına karşılık akredite olan bölüm sayısının bu denli az olması elbette düşündürücüdür. Akredite olan programlara ilişkin bilgiler bizzat ilgili akreditasyon ajanslarından ve bölümlerden elde edilmiş olup yazarlar tarafından oluşturulan Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1’den bugüne kadar altı sosyal hizmet lisans programının akreditasyon aldığı görülmektedir. Bu programların üçü ‘Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK)’, biri ‘Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları ve Akreditasyon Derneği (FEDEK)’ ve ikisi ‘Accreditation Agency for Health and Social Sciences (AHPGS)’ tarafından akredite edilmiştir.

Tablo 1. Akredite Olan Sosyal Hizmet Lisans Programları

Üniversite	Fakülte	Akredite eden kurum	Akreditasyon geçerlilik süresi
Ankara Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	SABAK	2021-2023 2024-2028
Başkent Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	SABAK	2021-2023 2023-2026
İstanbul Aydın Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	SABAK	2022-2024 2024-2026
İstanbul Gelişim Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	AHPGS	2021-2023
İstanbul Gelişim Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi (İngilizce)	AHPGS	2018-2023
Sakarya Üniversitesi	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	FEDEK	2018-2023

Tablo 1’de görüleceği üzere sosyal hizmet eğitiminde akreditasyon başvuruları yakın zamanda yapılmıştır. Şayet benzetmek yerindeyse akreditasyon süreci henüz ‘emeikleme’ dönemindedir. Kalite kültürünün oturması için elbette zamana ihtiyaç vardır. İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi’ndeki Sosyal Hizmet Lisans Programları ilk akredite edilen programlar olmuştur. Ancak bu iki programın akreditasyon süresi dolmuş olup yeni bir başvuru

yapmamışlardır. Buna karşılık Ankara Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi akreditasyon sürecini başladıkları tarihten itibaren devam ettirmektedir. Akredite olan programlar içerisinde sadece İstanbul Gelişim Üniversitesi'ndeki sosyal hizmet programları (biri İngilizce eğitim vermektedir ancak bu program 2024 yılı itibarıyla kapatılmıştır) uluslararası bir akreditasyon kuruluşu tarafından akredite edilmiştir. 2024 yılı itibarıyla sadece bir sosyal hizmet lisans programı (KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü) YÖKAK tarafından sosyal hizmet programlarını akredite etmede yetkili kılınan SABAK'a akreditasyon başvurusunda bulunmuştur. SABAK'ın bünyesinde 'değerlendirici eğitimi'ni tamamlayan 13 sosyal hizmet akademisyeni 'takım başkanı', 'değerlendirici' ve 'gözlemci' statüleriyle sosyal hizmet lisans programların akreditasyon değerlendirme süreçlerinde görev almaktadır. SABAK akreditasyon değerlendirmesini kapsamına aldığı tüm programlarda olduğu gibi sosyal hizmet programı için de dokuz ana ölçüt (eğitim programı, program çıktıları, öğrenciler, öğretim elemanları, alt yapı, yönetim yapısı, kurum desteği ve maddi kaynaklar, sürekli değerlendirme ve iyileştirme, programa özgü ölçütler) üzerinden yapmaktadır. Hazır sözü gelmişken ülkemizde yükseköğretim program akreditasyon süreçlerinde yükseköğretimde iç ve dış denetime dayalı kalite güvencesini sağlamak üzere rehber niteliğinde Avrupa Standartları ve Yönergeleri'nin (ESG) temel alındığı vurgulanmalıdır. Ülkemizde şu ana kadar henüz lisansüstü sosyal hizmet programları içerisinde akredite olmuş bir program bulunmamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küresel ekonomik büyüme, bilgiye dayalı toplum yapılanması ve dijital devrim ile karakterize olan 21. yüzyıldaki yeni oluşumlardan elbette yükseköğrenim ve kurumları da payına düşeni almaktadır. Bilgiyi üreten ve yaymaya çalışan üniversitelerin misyonu bu yüzyılda bilgiyi uygulamak (yani toplum ve sanayi ile birlikte çalışmak) şeklinde genişlik kazanmıştır. Günümüzde küresel rekabetin arttığı bir ortamda üniversiteler daha fazla tanınmak, görünür olmak, öğrenci çekebilmek ve böylece varlığını sürdürebilmek adına kalite konusuna daha fazla odaklanmaktadır. Üniversiteler için küresel düzlemde rekabet edebilme, gelişebilme ve değişime ayak uydurabilmede kalite güvence sistemlerinin kurulması öncelikli hedeflerden biri haline gelmiştir. Bu sayede üniversitelerin kalitelerini tescil ettirmede (belgelendirme) bir değerlendirme aracı olarak akreditasyona gösterilen ilgi de artmaya başlamıştır. Sürekli iyileştirme, öz denetim ve öz değerlendirme süreçlerini kapsayan akreditasyon sadece yükseköğretimde kaliteyi gösteren bir araç değil; aynı zamanda kalite güvencesini elde etmek için bir amaç olarak da görülmektedir.

Yükseköğrenimde biri kurumsal yapıya ve diğeri programa özgü olmak üzere iki türlü akreditasyon vardır. Bu çalışmada; daha spesifik olarak bir lisans veya lisansüstü programının önceden belirlenen standartlara uygun olup olmadığını ortaya çıkarmayı amaçlayan program akreditasyonuna odaklanılmıştır. Çalışma kapsamında sosyal hizmet eğitiminde lisans programlarındaki akreditasyon süreci çeşitli yönleriyle betimlenmeye çalışılmıştır.

Ülkemizde sosyal hizmet eğitimi 2000’li yıllara gelinceye kadar çoğunlukla bir bölümle sınırlı kalmasına karşılık özellikle eğitimin başlangıç noktası olan Sosyal Hizmetler Akademisi’nin ve onun bir uzantısı (devamı) olarak nitelenen Sosyal Hizmetler Yüksekokulu’nun (Karataş ve Erkan, 2005) müfredat hazırlama noktasında Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği’ni (IASSW) referans alması ve bu kuruluşa üye olması kalite güvencesi ve akreditasyon süreçleri adına gayet olumlu bir başlangıç olmuştur. Ancak ilerleyen yıllarda bu adımlar ileri noktalara taşınamamıştır. Özellikle 2006 yılı itibariyle ülkemizde sosyal hizmet bölümlerinin altyapısız ve plansız bir şekilde hızla çoğalmasıyla baş gösteren sorunlar artmaya başlamıştır. Böylece kalite güvencesi ve akreditasyon konusu sosyal hizmet eğitimine bir çeki düzen vermek, eğitimdeki dağınıklığı gidermek amacıyla gündeme gelmiş; ‘Sosyal Hizmet Eğitiminde Güncel Sorunlar ve Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği’ teması ile 2016 yılında yapılan VI. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı’nın sonuç raporunda bir hedef olarak belirlenmiştir (Acar vd., 2016).

Hali hazırda eğitim-öğretim faaliyeti yürüten 77 bölümden sadece altı lisans programının akredite edilmiş olması; bunlar içerisinde de sadece üç programın akreditasyonunun devam ediyor olması ve 2024 yılı itibariyle sadece bir programın akreditasyon başvurusu yapmış olması akreditasyon sürecinin yavaş işlediğini açıkça göstermektedir. Oysa program akreditasyon sürecinin de başlangıç noktasını oluşturan standart ve yeterliliklerin oluşturulmasına ilişkin özellikle 2010’lu yıllardan itibaren ulusal düzeyde epeyce ürün ortaya çıkarılabilmektedir. Akreditasyon sürecinin hızlandırılması ve yaygınlaştırılması sosyal hizmet eğitiminin niteliğini geliştirmek bakımından önemli görülmektedir. Sosyal hizmet orijinli akademisyeni yetersiz olan bölümlerin akademik personel yönünden kadrolarını güçlendirmek üzere gerekli önlemleri alması, yürütülen programın amaç ve hedeflerine ulaşp ulaşmadığının sistematik ve periyodik olarak iç ve dış paydaşlar tarafından değerlendirilmesi, alan uygulaması derslerinde kurumlardan geri bildirimlerin ve önerilerin alınması akreditasyon süreçlerinde ön planda tutulması gereken başlıca hususlardır. Kuşkusuz bu doğrultuda akademisyenlerin vereceği destek, akreditasyon sürecinden beklenen başarının kazanılmasında hayati öneme sahip olduğundan (Fidan vd., 2022) öncelikle sosyal hizmet akademisyenlerinden bu sürece inanmaları ve kalite kültürünü içselleştirmeleri beklenmektedir.

Ayyıldız’ın (2021) da belirttiği gibi akreditasyon sürecinde kurumsal otonomiye de özen gösterilerek süreci bürokratik işler ağına boğmadan uluslararası referans kaynakları ile uyumlu ülkemize özgü bir akreditasyon süreci inşa edilmelidir. Akreditasyonun bir defaya mahsus alınıp ömür boyu sahip olunacak bir belge niteliğinde olmadığı düşünüldüğünde akreditasyonla bağlantılı yapılacak değerlendirmelerin ve iyileştirmelerin sürekli bir hale getirilmesi, hedeflere ulaşmaya ve başarıyı artırmaya yardımcı olacağı açıktır (Fidan vd., 2022). Akreditasyon değerlendirmesinde akreditasyon kurumu sosyal hizmet programları için referans alınan güncel standart ve yeterlilikleri gözetmeli; söz konusu standart ve yeterliliklerin alan uygulamalarına ne ölçüde yansıtıldığını objektif olarak değerlendirmelidir.

SHOD'un bir an önce sosyal hizmet eğitim programlarını değerlendiren ve akredite eden bir yapıya kavuşturulması sosyal hizmet eğitiminde kalite güvencesinin yaygınlaştırılması ve sürecin sağlıklı yönetilmesi bakımından önemlidir. Elbette akreditasyon sürecinden geçmiş programların birer iç paydaşları olarak öğrenci, akademisyen ve kurum yöneticilerinin sürece yükledikleri anlamları, yorumları ve süreçte yaşadıkları deneyimleri ortaya çıkaracak araştırmaların yapılması sosyal hizmet eğitiminde akreditasyon sürecini yapılandırmada önemli kolaylıklar sağlayacak ve sürece yol gösterici olacaktır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

EXTENDED ABSTRACT

In today's global competitive environment, higher education institutions pursue various strategies to prove the quality of their education and ensure their continued existence. Quality assurance and accreditation are at the forefront of these strategies. Accreditation is an indicator of whether or to what extent predetermined minimum standards in education are met, as determined by an evaluation conducted by an independent organization. Accreditation is a concept that is consistent with and encompasses the principles of continuous improvement, transparency, oversight, and accountability. It is not only a tool that demonstrates quality in higher education; it is also considered a goal in itself for achieving quality assurance. The United States has taken a leading role in initiating and developing the accreditation process, particularly in the field of education. The Bologna Process has been instrumental in its spread from the US to Europe.

Accreditation in higher education is carried out in two complementary dimensions: 'institutional' and 'educational program'. This study focuses on program accreditation. Program accreditation is directed at undergraduate or graduate programs. This process involves ensuring that all aspects and procedures of the program are thoroughly covered, evaluated, approved, and monitored by independent institutions to meet minimum quality assurance requirements.

In Türkiye, quality assurance and accreditation efforts in higher education institutions slowed down with the onset of the COVID-19 pandemic; however, with the end of the pandemic, they have regained momentum, encouraged by the Higher Education Council itself. Many universities, especially undergraduate programs, are making serious efforts to obtain program accreditation. Social work undergraduate programs are following this process, albeit somewhat behind. It is difficult to say that social work programs in Turkey have yet participated in accreditation efforts to the extent expected. However, accreditation is considered an important tool in addressing the current fragmentation in social work education and the structural problems emerging in education.

This compilation study aims to provide a general assessment of social work education in our country in terms of program accreditation. To this end, program accreditation is first discussed, and the place and importance of accreditation in social work education are addressed. Another topic covered in the study is the basic references for the accreditation of social work education programs. The study examines the current state of program accreditation in social work education in Turkey from a historical perspective.

The prerequisite for initiating the program accreditation process is the identification of standards and competencies for the program to be accredited that are widely accepted by the relevant community. In this context, the International Federation of Social Workers has played a significant role in developing the standards that will serve as a reference for social work education and programs of an international nature. Under the leadership of this organization and in collaboration with other institutions, the 'Global Standards for Social Work Education and Training (2020)', 'Global Social Work Statement of Ethical Principles (2018)', 'The Role of Social Work in Social Protection Systems: The Universal Right to Social Protection (2016)', and 'Human Rights (1996)' serve as the basis for the accreditation process. Accreditation plays a significant role in the development of social work education in Anglo-Saxon and some Continental European countries. In most of these countries, quality assurance and accreditation processes are generally carried out under the umbrella of a single institution.

With the start of social work education in our country, work on standards and competencies began simultaneously. In 1965, the pioneering institution, the Academy of Social Services, was accepted as a member of the International Association of Schools of Social Work. Curricula were developed within the framework of international standards, and the standards of the International Association of Schools of Social Work were used as a basis, especially in professional practice. Over the following years, four fundamental changes were made to its education program conducted at the College of Social Services. Social work education, which only gained the opportunity to expand and become widespread in the mid-2000s, faced serious problems stemming from inadequate academic infrastructure. Standard and competency development efforts, which had been impossible for a long time, only resumed in the 2010s. At this point, the 'Core Competencies of Social Work' established in 2011 and the 'National Core Curriculum for Social Work' approved by the Higher Education Council in 2022 have become fundamental reference sources, also driving accreditation processes in social work education.

As of 2024, there have been 77 social work undergraduate programs operating in Türkiye. Only six of these programs are accredited. One of the accredited programs has been accredited by an international accreditation agency, while others have been accredited by national accreditation agencies. In 2024, only one undergraduate program applied for accreditation. Our nation does not currently have any accredited graduate programs in social work. . This picture suggests that the accreditation process is progressing slowly and is still in its infancy. Accelerating

and expanding the accreditation process is important for improving the quality of social work education.

To develop and accelerate the accreditation process in social work education in Turkey, it is first necessary to strengthen the academic staff of departments that lack academically qualified staff in the field of social work. It is important to systematically and periodically evaluate whether undergraduate programs achieve their objectives and outcomes, involving both internal and external stakeholders in the process. Accreditation processes should prioritize obtaining feedback and suggestions from institutions offering field practice courses. Undoubtedly, the active engagement and sustained support of academics are indispensable for securing the effective execution and achieving the intended outcomes of the accreditation process. In this regard, social work academics are expected to commit to this process and internalize the principles of a quality-oriented culture.

KAYNAKÇA

- Acar, H., Alptekin, K., Polat, G., & Akarçay Ulutaş, D. (2016). VI. Sosyal Hizmet Eğitimi Çalıştayı Sonuç Raporu: Sosyal Hizmet Eğitiminde Güncel Sorunlar ve Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği. K. Alptekin (yayına hazırlayan). (İçinde) *Sosyal hizmet eğitiminin niteliğini geliştirme çalışmaları* (ss. 26-34). Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, e-Kitap No:1.
- Allen, K.M., & Friedman, B.D. (2010). Affective learning: A taxonomy for teaching social work values. *Journal of Social Work Values and Ethics*, 7(2). <https://www.researchgate.net/publication/273773847>
- Alpaydın, Y., & Topal, M. (2022). Eğitim fakültelerindeki akreditasyon deneyimleri üzerine nitel bir araştırma. *İnsan & Toplum*, 12(2): 232-265. <https://doi.org/10.12658/M0657>
- Alptekin, K. (2021). Sosyal hizmet eğitiminde kontrolsüz büyüme döneminin ağır faturası: Açıköğretim. M. Kıriloğlu & D. Akarçay Ulutaş (editörler). (İçinde) *Sosyal hizmet eğitiminin genişleyen sınırları: Uygulama ve araştırma için bir rehber* (ss. 42-62). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Alptekin, K., & Türkeri, S.S. (2023). Ulusal sosyal hizmet eğitimi standartları ve yeterliliklerini belirleme üzerine yapılan çalışmalara genel bir bakış. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 18- 29. <https://doi.org/10.55109/tushad.1255478>
- Aktan, C.C., & Gencel, U. (2010). Yüksek öğretimde akreditasyon. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 137-146.
- Ayyıldız, A.A. (2021). Sosyal hizmet eğitimi ve akreditasyon. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 72-84.
- Bakioğlu, A., & Ülker, N. (2015). *Üniversitede akreditasyon*. Ankara: Nobel Yayınevi.

- Council on Social Work Education (CSWE) (2024). About CSWE. <https://www.cswe.org/about-cswe/>
- Cardoso, S., Rosa, J.M., & Stensaker, B. (2016). Why is quality in higher education not achieved? The view of academics. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 41(6), 950–965. <https://doi.org/10.1080/02602938.2015.1052775>
- Educational Policy and Accreditation Standards (EPAS) (2022)*. Council on Social Work Education (CSWE). [https://www.cswe.org/getmedia/bb5d8afe-7680-42dc-a332-a6e6103f4998/2022-Educational-Policy-and-Accreditation-Standards-\(EPAS\).pdf](https://www.cswe.org/getmedia/bb5d8afe-7680-42dc-a332-a6e6103f4998/2022-Educational-Policy-and-Accreditation-Standards-(EPAS).pdf)
- Fidan M., Bıyıklı F., & Özkara, B. (2022). Akademisyenler için akreditasyon ne anlama geliyor? Yükseköğretimde kalite üzerine nitel bir araştırma. *Sosyal Mucit Academic Review*, 3(2), 213-236. <https://doi.org/10.54733/smar.1166028>
- Global Social Work Statement of Ethical Principles (2018)*. International Federation of Social Workers. <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>
- Global Standards for Social Work Education and Training (2020)*. International Federation of Social Workers (IFSW). <https://www.ifsw.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>
- Guidance on the qualifying education and training standards (2021)*. Social Work England. <https://www.socialworkengland.org.uk/standards/qualifying-education-and-training-standards-guidance-2021/>
- Human Rights (1996)*. International Federation of Social Workers (IFSW). <https://www.ifsw.org/human-rights-policy/>
- The Role of Social Work in Social Protection Systems: The Universal Right to Social Protection (2016)*. International Federation of Social Workers (IFSW). <https://www.ifsw.org/the-role-of-social-work-in-social-protection-systems-the-universal-right-to-social-protection/>
- Karataş, K., & Erkan, G. (2005). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin tarihçesi. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: Sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar*. (ss.112-133). Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Kaygusuz, E. (2023). Türkiye’de iletişim eğitiminin akreditasyonu: Akredite programlardaki idareci akademisyenlerin görüşlerine yönelik bir araştırma. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 64, 123-153. <https://doi.org/10.26650/CONNECTIST2023-1238362>
- Kut, S. (2005). Türkiye’de sosyal hizmet mesleğinin eğitimi. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: Sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 9-13). Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Romanowski, M.H. (2021): The idolatry of accreditation in higher education: Enhancing our understanding. *Quality in Higher Education*. <https://doi.org/10.1080/13538322.2021.1948460>

- Ulusal Sosyal Hizmet Eğitim-Öğretim Standartları (Lisans Düzeyi) –Revize- Raporu (2020)*. K. Alptekin, T. Yiğit, E. Kahramanoğlu ve A. İçağasıoğlu Çoban (raporu hazırlayanlar). Sosyal Hizmet Okulları Derneği. Ankara.
- Segal, E.A., Gerdes, K.E., & Steiner, S. (2007). *An introduction to the profession of socialwork: Becoming change agent*. 2nd edition. Belmont, CA: Thomson--Brooks/Cole.
- Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (SHUÇEP) (2022)*. K. Alptekin, A. İçağasıoğlu Çoban, I. Bulut, C. Özbesler, H. Acar, E. Kahramanoğlu ve T. Yiğit (raporu hazırlayanlar). https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/sosyal-hizmet-ulusal-cekirdek-egitim-programi.pdf
- Şendur Atabek, G. (2023). Türkiye’de iletişim eğitimi alanında akreditasyon süreci. *Akdeniz İletişim*, (20. Yıl Özel Sayısı - 42), 107-122. <https://doi.org/10.31123/akil.1322584>.
- Taşcı, D., & Lapçın, H.T. (2023). Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemi: kurumsal akreditasyon raporları üzerinden bir değerlendirme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 1-16. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.1185953>.
- The Role of Social Work in Social Protection Systems: The Universal Right to Social Protection (2016)*. International Federation of Social Workers (IFSW). <https://www.ifsw.org/the-role-of-social-work-in-social-protection-systems-the-universal-right-to-social-protection/>
- The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report*. https://ehea.info/media.ehea.info/file/2015_Yerevan/73/3/2015_Implementation_report_20.05.2015_613733.pdf
- Türkeri, S.S. (2023). *Sosyal hizmet mesleği: Toplumsal rolleri ve yeterlilikleri*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Veeran, V. (2013). Reframing the discourse on social work in the Arab world: Considerations for the accreditation of social work in the UAE. *Social Work Education*, 32(8), 1075-1088, <https://doi.org/10.1080/02615479.2012.730512>
- Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği (2018)*. 23 Kasım 2018 tarihli ve 30604 sayılı Resmi Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/11/20181123-16.htm>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) (2024). Program akreditasyonu nedir? <https://www.yokak.gov.tr/program-akreditasyonu/>
- Zastrow, C.H. (2008). *Introduction to social work and social welfare: Empowering people*. Belmont, CA: Thomson/Brooks/Cole

Zengin, O., Alptekin K., & Topuz, S. (2023). The current situation, bottlenecks, and expectations for the social work education: A pilot study. *Social Work Education*, 42(1), 65-79. <https://doi.org/10.1080/02615479.2022.2050202>

